

Ålands landskapsregering
registrator@regeringen.ax
Lagberedare Olle Ekström
Specialsakkunnig Fredrik Rönnlund

Er referens
ÅLR 2020/296

Datum
15 februari 2021

Kontaktperson
Lotta Angergård, vik verksamhetsledare

Ärende: **Utlåtande gällande förslag till ändrad alkohollagstiftning**

Rädda Barnen på Åland r.f. är en barnrättsorganisation med ett starkt barnskyddsfokus. Vi arbetar för att förbättra levnadsvillkoren för barn¹ på Åland och i världen med utgångspunkt i FNs konvention om barnets rättigheter², fortsättningsvis i detta remissvar omnämnt som barnkonventionen.

Rädda Barnen är politiskt och religiöst obundna och har barnkonventionen som grund i allt vårt arbete. Vårt uppdrag som barnrättsorganisation vid yttranden och i remissvar är att sätta fokus på barn och barns rättigheter.

Remisstiden för lagförslaget är kort och föreningen ger därför ett övergripande svar. Rädda Barnen är samtidigt glada över att föreningens perspektiv är önskat och avger följande utlåtande:

- Rädda Barnen motsätter sig generellt en liberalisering av alkohollagstiftningen. Föreningen delar den skrivning som finns i remissvar från Centralförbundet för barnskyddet gällande alkohollagstiftningen i Finland (2017): "Det mest effektiva sättet att skydda barn från alkoholrelaterade negativa effekter är att påverka förekomsten av skada/problem i samhället genom universella åtgärder. Problem som orsakas av ökningen av den totala konsumtionen av alkohol kan inte åtgärdas med barn- och familjespecifika barnskyddsinsatser eller med annat individuellt stöd. Att åtgärda alkoholrelaterade problem som redan nu finns i samhället medför enorma kostnader för barn- och familjetjänster. Studier visar till exempel att föräldrarnas svår missbruk har varit en bidragande faktor eller en viktig orsak i cirka 30-50% av fall där barn omhändertas."
- Rädda Barnen vill lyfta fram de regionala skillnaderna mellan Åland och övriga Finland som ses i *Hälsa i skolan* 2017 och 2019 gällande ungas alkoholanvändning på Åland. Det behövs ytterligare insatser för att förebygga alkoholanvändning bland

---

¹ Definitionen av barn enligt barnkonventionen är alla under 18 år.

² Den 25 mars 1991 antog det åländska parlamentet den finländska anslutningen till FN:s konvention om barnets rättigheter.

unga, eftersom speciellt farlig (att vara ordentligt berusad) alkoholanvändningen bland unga ökat på Åland samtidigt som det minskat i övriga Finland.

- Rädda Barnen saknar en barnkonsekvensanalys av lagförslaget. Vi noterar att det finns skrivningar i textavsnittet i allmänna motiveringarna 5.1. och 5.4 där det analyseras kring konsekvenser för barn, men i relation till alkoholens negativa konsekvenser för barn och familjer önskar föreningen en regelrätt analys. Något fördjupade konsekvensanalyser finns att läsa i det lagstiftnings-PM som ligger till grund för lagen, men som inte initialt fanns i underlaget till remissinstanserna. Barnkonsekvensanalys borde vara en del i beredningsrutinerna när ärendet berör barn. Konsekvensanalysen blir då ett redskap för beslutsfattare att följa resonemanget kring ett lagförslags konsekvenser för barn och om det innefattar negativa konsekvenser i relation till barnets bästa bör det framkomma vilka kompensande åtgärder för barn(et) som planeras att genomföras.
- Rädda Barnen noterar med glädje att tidigare förslag i PM daterat 4 mars 2020 om en avreglering av bestämmelserna om anlåtande av serveringspersonal så att det skulle vara möjligt för barn att servera alkohol inte tagits med i nuvarande förslag.

§ 9 Avvikelser som rör villkor och begränsningar som avser serveringstillstånd

Rädda Barnen välkomnar att landskapsregeringen inte vill begränsat vilka sorters villkor och begränsningar som tillsynsmyndigheten kan meddela (se alkohollagens 22 §) enskilda serveringsställen, vilket rikets lagstiftning gör. Så som föreningen läser förslaget så finns inga sådana begränsningar av villkor/begränsningar som får meddelas. I allmänna motiveringen finns dock en formulering som lyfter fram att denna skrivning förutsätter politiska beslut som säkerställer resurser för att paragrafen ska ha en verkan: *Sådana beslut förutsätter dock att Ålands miljö- och hälsoskydds-myndighet har tillräckligt med information för att fatta beslut, vilket i sin tur förutsätter tillräckliga resurser för detta.*

Hur säkerställs tillräckliga resurser för att uppnå lagstiftarens intention?

Rädda Barnen delar farhågan om att en avveckling av tillståndsklasserna A, B och C kan medföra ett ökat utbud av starka alkoholdrycker, vilket i sin tur torde öka konsumtionen på starksprit. Föreningen välkomnar att landskapsregeringen fortsatt anser att det bör finnas möjligheter att begränsa tillgången på servering av starka alkoholdrycker, med hänsyn till alkoholhalten i drycker som får serveras. Föreningen ställer sig frågande till vinsten med att ge alla som beviljas tillstånd möjligheten att servera starksprit.

11 § Avvikelser som rör åldern hos personal som har hand om detaljhandel och servering

Rädda Barnen välkomnar att förslaget att låta barn sälja alkohol förföll, men noterar att det fortsättningsvis är en riskmiljö som barn arbetar i. Föreningen noterar att det ges en erinran om att arbetstiden för en person som har fyllt 15, men inte 18 år, ska förläggas mellan klockan 6 och 22, enligt 7 § 1 mom. lagen om unga arbetstagare (FFS 998/1993). Övervakningen av detta är av vikt för att säkra en god arbetsmiljö. I lagen om unga arbetstagare finns även viktiga skrivningar i kapitel 3 gällande säkerheten i arbetet och hälsoaspekter.

Utvecklingen i riket efter lagförändring?

När den nya alkohollagstiftningen i riket arbetades fram fanns en farhåga att de näringspolitiska fördelarna skulle vara små i relation till de negativa folkhälsopolitiska effekterna. Den åländska behörigheten gäller servering av alkohol och självstyrelsen har inte behörighet över all lagstiftning som reglerar alkoholkonsumtion och försäljning, men Rädda Barnen vill ändå lyfta fråga om det finns forskning som har visat på utfallet av rikets alkohollagstiftning och som kan vara relevant att dra lärdom av om ambitionen är att ha ett folkhälsoperspektiv i alkoholpolitiken. Rädda Barnen har inte följt upp eventuellt svar på denna fråga, men noterar de åsikter som inkom från de finska remissinstanserna när rikslagstiftningen skrevs (utdrag ur propositionen):

”Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), regionförvaltningsverken, Statens ämbetsverk på Åland, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), barnombudsmannen och jämställdhetsombudsmannen ställde sig alla negativa till reformförslaget. Det bedömdes att ändringarna i stället för att åstadkomma de önskade näringspolitiska effekterna mer skulle komma att inverka negativt på folkhälsan och tillspetsa skillnaderna i välbefinnande, vilket i sin tur skulle försvåra myndigheternas förebyggande rusmedelsarbete och de säkerhetsinsatser som görs för att minska olyckorna och våldet. Barnombudsmannen var särskilt oroad över risken unga börjar dricka mer alkohol och erinrade om att Finland genom FN-konventionen om barnets rättigheter förbundit sig att sätta barnets bästa i främsta rummet i alla åtgärder som berör barn. Av fackförbunden var det bara Livsmedelsarbetareförbundet som stödde utkastet till lagförslag med tanke på sysselsättningen i bryggeribranschen. Negativt inställda FFC, Tjänstemannacentralorganisationen STTK och Akava plus deras medlemsorganisationer Servicefacket, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena, Finlands närvårdar- och primär- skötarförbund SuPer, Läkarförbundet, Hälsovårdarförbundet, Akavas sjukskötare, Talentia och Päihdetyön Talentia. Kritiken gällde de negativa effekterna på folkhälsan. De sysselsättande effekterna av förändringar som ökar tillgången till alkoholdrycker bedömdes bli små inom alkoholnäringarna om man jämför med kostnaderna för förlorade arbetsinsatser och för- lorad produktivitet inom andra sektorer till följd av ökad alkoholkonsumtion. Inom social- och hälsovården ansågs alkoholens negativa effekter försvaga arbetarskyddet och öka arbetsbördan och kostnaderna. Man varnade för att ökande skillnader i välbefinnande och hälsa kommer att bli ett problem inom den reformerade vårdsektorn.”
